

Література

1. Бабенко О.Е. Державна політика України у сфері запобігання насильству у сім'ї. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*: зб. наук. пр. 2009. № 3. С. 106–110.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 груд. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 02 груд. 1949 р. URL: <http://surl.li/gwlwk>
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 груд. 1979 р. URL: <http://surl.li/rcmn>
7. Конвенція ООН про права дитини від 20 лис. 1989 р. URL: <http://surl.li/wufe>
8. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовт. 2007 р. URL: <http://surl.li/bzogk>
9. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січ. 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text
10. Справа «Опуз проти Туреччини» (OPUZ v. TURKEY). URL: <http://surl.li/gwlwc>
11. Справа «CASE OF BEVACQUA AND S. v. BULGARIA». URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-86875%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-86875%22]})

УДК 343(043.2)

Батраченко Т.С., к.ю.н., доцент,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА: АНАЛІЗ ДОЦІЛЬНОСТІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я

Кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

Відповідальність за вчинення правопорушення є одним із важливих питань, які розглядає теорія права. Дотримуючись точки зору, що юридична відповідальність - це застосування заходів державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, слід зауважити, що цей підхід застосовується і до галузі, яка розглядається, - а саме охорони здоров'я громадян. Крім того, забезпечення захисту професійної діяльності медичних працівників є надзвичайно актуальною темою на теперішній час, особливо в сучасних умовах на тлі повномасштабного вторгнення на територію України. Ув'язку з цим, обрана тематика є вкрай важливою для практичних застосувань у сучасних умовах, а звернення до неї можливістю подальших досліджень у цій області та сприяти формуванню ефективних механізмів захисту професійної діяльності медичних працівників від кримінальних правопорушень.

Правовий захист пацієнтів регламентується низкою нормативно-правових актів, зокрема кримінальним законодавством. Так, медичні працівники відповідальні за вчинення злочинів на загальних засадах, до того ж у ККУ є ряд складів злочинів, які мають відношення саме до професійної діяльності лікарів, що передбачені у II ККУ «Злочини проти життя і здоров'я особи» зокрема їх можна поділити на: - злочини проти життя і здоров'я особи (пацієнта); - злочини проти прав особи (пацієнта); - злочини у сфері господарської діяльності з медичної практики; - злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; - інші злочини, вчинені медичними працівниками у зв'язку з їхньою професійною діяльністю [1].

Втім, наразі саме медичний працівник все частіше стикається із ситуацією, коли пацієнт дозволяє собі як мінімум неадекватне висловлення своєї думки щодо лікування та лікуючого лікаря в досить грубій формі, допускаючи лайку, образи, погрози, крик, та як максимум – застосування фізичної сили шляхом завдання поштовхів, ударів, побоїв, використання спеціальних засобів (кййки, сльозоточивий балончик тощо) та, навіть, зброї. Так, в Україні за рік стається близько 150 нападів на медичних працівників У такому разі діюче законодавство України передбачає настання відповідальності на загальних підставах, тобто законодавець не виділяє медичного працівника до окремої категорії потерпілого, як наприклад, працівників суду або журналістів. Хоча іноді індикатор суспільної небезпеки у професії медика є навіть вищим порівняно з зазначеними професіями [2].

Цікавим досвідом є захист професійної діяльності медичного працівника від злочинів деяких зарубіжних країн. Так, одним з пріоритетних напрямів для країн Європейського Союзу є захист професійної діяльності від протиправних посягань працівників медичної сфери. Це обумовлюється наявністю законодавчої бази щодо регулювання

захисту медичного персоналу та інших працівників охорони здоров'я від насильства та злочинів. Наприклад, в Австрії у 2019 році було ухвалено Закон, який передбачає жорсткіші покарання за насильство проти медичних працівників [3]. У Німеччині, згідно з Кодексом кримінального права, злочини проти медичного персоналу та інших працівників охорони здоров'я, такі як напади та фізичне насильство, можуть бути карані позбавленням волі на строк від 3 до 5 років [4].

У Бельгії, згідно з Законом про захист медичного персоналу, встановлені жорсткіші покарання за насильство проти медичних працівників [5].

Чинне законодавство в нашій країні передбачає досить м'які покарання за вище зазначені дії, і тому, задля підвищення гарантій захисту медпрацівників, вважаємо за необхідне виділити медичних працівників до окремої категорії потерпілих та передбачити спеціальну кримінально-правову норму згідно якої напад на медика буде прирівняний до нападу на журналіста чи державного службовця. Крім того, доцільним є передбачення кримінальної відповідальності за посягання на життя і здоров'я, захоплення як заручника, погрозу або насильство щодо медичних та фармацевтичних працівників при виконанні ними службових обов'язків [6].

Пропонується за захоплення медиків як заручників покарання у вигляді позбавлення волі строком від восьми до п'ятнадцяти років. Погроза або насильство щодо медичних працівників каратиметься арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до двох років. За вбивство або замах на вбивство медика передбачається позбавлення волі на строк від дев'яти до п'ятнадцяти років або довічне позбавлення волі.

Вважаємо, що введення такої кримінально-правової норми поліпшить гарантії захисту прав медичних працівників в аспекті охорони життя та здоров'я при виконанні їх посадових обов'язків.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
2. Безпека медперсоналу: юридичні аспекти самозахисту. URL: <https://www.medsprava.com.ua/article/149-bezpeka-medpersonalu-yuridichn-aspekti>
3. Austrian Parliament (2019), National Council Passes Law on Better Protection for Medical Staff [online]. Available at: https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2019/PK0532/index.shtml
4. German Criminal Code (1998), Section 114 [online]. Available at: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p0385
5. Belgian Official Gazette (2013), Law of 22 April 2013 on the Protection of Medical Personnel [online]. Available at: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&

6. «Неадекватність» пацієнта і самооборона медичного працівника: кримінально-правова оцінка. URL: <https://z-1.com.ua/ua/zl81/>

УДК 343(043.2)

Батраченко Т.С., к.ю.н., доцент,
Крутий В.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

В умовах сучасної геополітичної ситуації, коли зростає загроза терористичної активності та розвитку конфліктів, важливо забезпечити належний рівень обороноздатності держави. Одним зі складових елементів обороноздатності є забезпечення належного функціонування Збройних Сил. У цьому контексті надзвичайно важливим є заповнення військових формувань, а також забезпечення належного рівня кваліфікації та підготовки військовослужбовців.

Метою цієї статті є аналіз кримінальної відповідальності за ухилення від призову на військову службу в Україні.

Військовий обов'язок громадян України встановлюється за для реалізації конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Правовою основою військового обов'язку і військової служби є Конституція України, згідно зі статтею 65 Конституції України захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Громадянин України може виконати свій обов'язок за призовом на військову службу або в добровільному порядку (за контрактом) [1].

Кримінальним законодавством встановлено відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу. Так, ст. 336 Кримінального кодексу України (далі – КК), ухилення від призову на строкову військову службу, якщо воно скоєне повторно або з використанням підробленого документа або за інших умов, передбачених цією статтею, карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Якщо ухилення від призову на строкову військову службу скоєне вперше, то відповідальність передбачається ст. 337 КК України. Згідно з цією статтею, ухилення від призову на строкову військову службу карається штрафом від сорока до ста неоподатковуваних мінімумів доходів